

ARATÁS

Csillogó kaszák suhogva vágják az aranyszínű buzakalászokat. Félcsupasz, vörösbarna munkáskarok ütemes lendületétől ritkul a tábla, hullik a rend. Mindenütt, amerre a szem ellát, aratócsapatok hajladoznak a forró nap alatt. A sugaras ég csillog a milliónyi apró porszemen, melyek a kasza süvítése nyomán táncolva emelkednek a nap felé. Valami komor ünnepélyesség ömlik el a tájon. Nehéz ősi robotok kísértének, súlyosodnak a levegőben. Mindenütt hallgatás, csend, csak a munka zaja olvad össze ritmikusan zsongó halotti dallá a zizegve hulló kalászok fölött.

Volt idő, amikor ezt a nehéz munkát az aratók éneke tette vidámmá. Énekeltek a termést hozó, érett buzafejeknek, a „résznek“, amely a téli betevő falatot biztosította. Így volt ez és ma is így volna, mert a műtrágya és más, modern eszközök használata a hozamot még jobban emelik. A buzát is nemesítették és pontosan megállapították, hogy milyen földbe milyen vetőmag való. A technika fejlődése tehát könnyebbé tenné az életet... Mi lett azonban időközben az emberrel, az aratómunkással?

Aki már foglalkozott közgazdasági kérdésekkel, annak nem kell magyarázni az elszegényedés törvényét, amely pontosan meghatározott fokozatok szerint lassan a tönk felé sodorja a kisipart, a kiskereskedelmet és kisbirtokot. A kisiparosnak tönkre kell mennie, mert a gépek, illetve a nagytőke kiszorítják a piacról, előbb-utóbb elveszti önállóságát és a legjobb esetben kénytelen bér munkássá átvedleni, rosszabbik esetben azonban növeli a munkanélküliek seregét. Nem közgazdász, hanem költő — Shakespeare — állapította meg, hogy a „nagy hal elnyeli a kicsit“ és ez nem csak az iparra és kereskedelemre, hanem a földművelésre is érvényes.

A nagybirtokos kitarthat, várhat a termés eladásával, amíg jó ára lesz. Várhat tavaszig, ha kell évekig is. A törpebirtokos pár láncon aluli kisgazda termése azonban — ahogy mondani szokták — már előre „be van táblázva“. Hitelbe vesz vetőmagot, ruhát, szerzőségeket, sőt tavasszal már a sót és a petróleumot is úgy veszi a boltosnál, hogy „majd cséplés után fizetem“. Cséplés után kénytelen a termésen minél hamarabb túladni, hogy a sürgető hitelezőknek fizethessen és a legégetőbb szükségleteit fedezhesse. A kínálat-kereslet vastörvénye szerint, ha nagy a kínálat, esnek az árak. Ilyen a helyzet cséplés után. A kisgazda mindig ilyenkor kénytelen eladni termését. Az agyonvárt aratás azután sohasem oldja meg a helyzetet. Örökös gondokkal küzdve nyúzza önmagát és nyúzza tenyérnyi földjét, míg egy nem várt betegség, vagy egy-két évi rossz termés kamatrabságba nem kergeti, amelyből már nincs menekvés és nem is olyan lassan, de annál biztosabban halad a tönk felé.

Ez a sorsa a törpebirtokosnak. A földművesvédelmi törvény nem sokat segít rajta. Nagyjából megvédi ugyan az uzsorahiénáktól, megkönnyíti régi adósságainak törlesztését, de mit ér ez akkor, ha pénze most sincs és többé már senki sem hitelez neki? Ahogy a

kisiparos és a kiskereskedő bérmunkássá, úgy válik a törpebirtokos földnélküli mezei munkássá. A földmunkás helyzete még sokkal sivárabb az ipari munkásénál. A földművelés iparosítása a földmunkások százezreit teszi feleslegessé. A szántó-vető-aratógépek kiszorítják a munkából az embert, akinek csak felügyelő szerep jut ezután. A föld gépekkel való művelését természetesen csak „zsiros” gazdák engedhetik meg maguknak. Az utóbbi években a munkanélküli földmunkások száma az iparosítás következtében olyan hajmeresztően megnövekedett, hogy törvényesen tiltották be az aratógépek kikölcsönzését és bérbeadását. Megvédte ez a földmunkásokat? A törvényt az erők mindig kijátszhatják. A géptulajdonos bérbe adja gépét és ha a hatóság ezért felelősségre vonja egyszerűen számlával bizonyítja, hogy a gépet több gazda közösen megvette tőle.

Több helyen gép arat. A gép nem érez. Nem látja a termés életet hozó erejét, nem érzi a munka fáradtsággal megszigorított eredményének bizakodást nyújtó érzését. A gép vág. És sokszor rossz helyen vág. Mert gépre még telik, de a szerencsétlenségek megelőzésére már nincs pénz. A gép hasznot hoz: nagyobb hasznot. És ebből az elgondolásból mindig kimarad az, hogy ugyanakkor kárt is okozhat — másoknak. A napokban egy párosos hír jelent meg a napilapokban. A földbirtokos érzékenységét megbántani nem akaró tudósító szerint Sch. M. bácskai földbirtokos földjén szerencsétlenség történt. Az aratópép levágta egy béres két és fél éves kislányának lábát és összeroncsolta kezét. „A szerencsétlenségért senkit sem terhel felelősség”. Eddig és így a hír. A kórházban két és fél éves, vézna gyerek fekszik összeroncsoltan és örökre nyomorékká téve. Nagy vérvesztését vérátömlesztéssel próbálják pótolni. Az anya, egy szegény, portól piszkosarcú asszony, Rezein a marokszedés nyomaival, sírástól üveges tekintettel vár az operációs terem ajtaja előtt és kétségbeesve meséli a történeteket. „Kint arattunk a földön. Az uram béres és így nekem is ki kellett mennem markot szedni. A gyerekhez fogadtam egy hét éves kislányt, hogy vigyázzon rá, de a gazda elküldte disznót őrizni. Pedig én fogadtam és én is fizettem. A kicsi őrizetlenül maradt és így elbotorkálhatott a buzatáblába. Nem tudom hogy történhetett, de azt hiszem, hogy a gazda, aki a gépet vezette elszúnyokált, vagy félre nézett és így a gép kaszakései buza helyett a lányom kezét-lábát vágta le. Az uram, amikor látta, hogy mi történt felkapta a vasvillát, hogy agyoncsapja vele a gazdát, de visszatartották. A csendőrök azt mondták, hogy pereljem be, de mondják mit pereljek? A kislányom kezét-lábát senki sem adhatja vissza!”

Így néz ki ma közelről a mindenkinek életet hozó „aratás”, vig kurjongatás, nótaszó helyett az aratógépek zakatolása vagy a kis rész miatt elégedetlen aratómunkások fojtott morgása hallik. Napirenden vannak a sztrájkok és itt-ott megfesti a búza arany-színét a kicsorduló vér.